

## Nagyköveti látogatás



Június 25-én meglátogatta hitközségünket Joachim Bleicker, a Német Szövetségi Köztársaság pozsonyi nagykövete (részletek a 2. oldalon)

## Zsidó Kultúra Európai Napja 2018

**A Komáromi Zsidó Hitközség hagyományai szerint idén is programot szervez a Zsidó Kultúra Európai Napja alkalmából. A rendezvény minden érdeklődő számára nyitott. A belépés díjtalan!**

**Helyszín:** Menház – Zsidó Kulturális és Közösségi Központ, Komárom, Eötvös utca 15.

**Időpont:** 2018. augusztus 26., vasárnap

**Kontakt:** www.menhaz.sk, e-mail: kile@menhaz.sk

### Részletes program:

**11:00 – Éld át!** – A foglalkozás során gyerekek és felnőttek látogatást tesznek egy erre a célra kialakított zsidó otthonban.

A program játékos, interaktív eszközökkel mutatja be a mai zsidóság életét, azokat a hasonlóságokat és különbségeket, melyek egy az identitását megélő zsidó és nem zsidó család otthona között lehetnek. A programban a résztvevők virtuális meghívást kapnak egy zsidó család „lakásába”, s azt végigjárva, kérdezve, játszva tanulnak meg alapvető dolgokat a hagyományokról az identitásról.

**12:00 – Köser ebéd** – A rendezvényen résztvevők számára előzetes regisztrációhoz kötött (kile@menhaz.sk, 2018. augusztus 21-ig).

**13:15 – Közelednek a nagyünnepek** – Deutsch Péter, a budapesti Bethlen téri zsinagóga rabbijának előadása

**14:00 – Történetek** – irodalmi sáv könyvbemutatókkal. Vendégeink:

– **Hrbáček-Noszek Magdaléna** – a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem oktatója, az Andrea Coddington: A zsidó nő című művének magyar fordítója

– **Milan Richter**, szlovák zsidó költő

– **Szarka Lajos**, történész – A Simon Böske naplója című könyv szerzője

**15:45 – A Kehila díjak átadása**

**16:00 – A Komáromi Kamarazenekar hangversenye** a második világháború áldozatainak emlékére. ■

## Szerkesztői gondolatok

Verőfényes júliusi nap van, ülök a szarvasi nemzetközi zsidó ifjúsági tábor ebédlőjében. Évtizedeken át volt szinte a második otthonom ez a hely. Megannyi nyári kaland táborozóként, a csoportokkal átélt élmény madrichként, majd korcsoportvezetőként. Esküvő öt éve a tábor központi terén. Aztán jött még pár nyár a Camp Jichak családi tábor segítőként.

Milyen furcsa is az élet? Most, jelenlegi munkahelyem tudománynépszerűsítő szakmai együttműködése szólított, még ha csak egy napra is az Alföldre. Néhány perce kollégám látványos kísérlet bemutatásával szórakoztatta a gyerekeket. Mielőtt visszaindulnánk Budapestre, eleget teszünk a házigazdák invitálásának.

Szóval, itt ülök ebben a jól ismert kavalkádban, fejemen kipa, a nemzetköziség leírhatatlan ereje kavargó a világ különböző szegleteiből érkezett csapatoknak köszönhetően. Az étkezés után felcsendülnek a izraeli és zsidó dalok, mindenki felpattan a székről, indul az asztalok közötti vonatozás. Munkatársaim, akik először járnak itt, nem győzik kapkodni a fejüket. Ilyet még nem láttak, ötszáz zsidó fiatal énekel, mulat önfeledten.

Jó látni - bár a generációk változnak -, ez a hangulat, az összetartozás ereje, a tradíció továbbadódik a jövő nemzedékeinek. Behunyom a szemem, szeretnék újra Golános lenni, kezdő madrich vagy már az ebédnél is az esti programot szervező unit head... Teli torokból énekelem a tábori dalokat.

Harminc percig tart a „nosztalgia buli”, zárásként felhangzik a Birkat hamazon, az étkezés utáni áldás, s ezzel én is visszazökkenek a hétköznapiokba. ■

# Nagyköveti látogatás



Június 25-én meglátogatta hitközségünket Joachim Bleicker, a Német Szövetségi Köztársaság pozsonyi nagykövete. A Mártírnapon sajnos más elfoglaltságai miatt nem tudott részt venni, de két héttel az esemény után a Menházban találkozott hitközségünk vezetőivel és tagjaival. A kellemes hangulatú beszélgetés után megtekintette a zsinagógát, a könyvtárat, majd írt közösségünk emlékkönyvébe.

A program zárásaként rövid séta következett, melynek keretében megnézte a volt neológ és ortodox zsinagóga épületét. Hitközségünk nevében köszönjük a látogatást. ■

## Faliújság rövid hírek

✦ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot támogatták: MUDr. Ivan Kolín (Kassa), Giger Schwitzer Judit (Zürich) és anonimításukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ A nyár folyamán sikerült forrásokat szerezni a Mikve felújításához. Jelenleg további lehetőségek után kutatunk. Bízunk benne, hogy hamarosan elindulhat a rituális fürdő rekonstrukciója.

✦ A következő zsinagógai esztendőre luachot (naptárt) a kile@menhaz.sk címen rendelhetnek.

## Kérjük a támogatását!

**Kedves Olvasónk!** Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

### Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy  
10103804/5200 – OTP Slovakia

### Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

### Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

### Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: [help@menhaz.sk](mailto:help@menhaz.sk)

## Nagyünnepek Komáromban

### 2018. szeptember 9. vasárnap

18:30 – **Erev Rosh Hasanah** – az 5779-es zsinagógai év kezdete, esti ima, majd ünnepi vacsora a Menházban

### 2018. szeptember 10. hétfő

18:30 – **Rosh Hasanah első napja**, Tashlich szertartás és, közös tanulás az ünnep alapjairól, ünnepi Kiddus

### 2018. szeptember 18. kedd

18:30 – **Kol Nidre** – legnagyobb böjtnapunk kezdetén ünnepi ima

### 2018. szeptember 19. szerda

18:30 – **Jom Kippur napja** – Mazkir – emlékezés az elhunytakra, közös tanulás, ünnepbúcsúztató havdala és étkezés.

Ünnepeljen Ön is velünk! ■

### Támogatónk / naši sponzori:



**Hitközségi Híradó** (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamás.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlače: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

## Halmos Sándor: Kol Nidre és Jom Kippur – I. rész

A Ros Hasana és Jom Kippur közti 10 Anapot a zsidó hagyomány a 10 bűnbánó napnak nevezi. Folyamata a megtérésnek, melynek végső célja és pontja, amikor az ember Isten elé áll. Megtérésnek, amely minden múltbeli rossznak a számadása, és megtagadása. Pillanat egyben egy engedelmes új kezdet lehetőségére, amikor Isten elől áldottan jövünk el megfűlésünk után. Ros Hasanakor 3 könyv nyílik meg minden ember számára. Az egyik könyvbe beíratnak azok, akiket igazaknak talált, hosszú és jó életre, a második könyvbe azok, akik ennek az ellenkezőjét cselekvők, a harmadik könyv pedig azoké, aki se ide, se oda nem tartoznak, hanem Isten ítéletére várnak. 10 nap adatik megtérésre, megváltozásra. Ros Hasana végeredményben az Ítélet napja Ezért az egymás köszöntése és a reménytelen jó kívánság egymás felé: Legyen jó a végső bepecsételés! Nem véletlen tehát, hogy ezt megelőzi a vétkek és bűnök rendezése, vagyis a megtérő ember önvizsgálata a Tóra, Isten törvényei szerint, és megtisztulása bűneitől. A midrás szerint maga Ádám volt az első megtérő, úgy gondolom, e jó reménység valamennyinkben valósággá kell, hogy váljon. Szükséges tehát a rendezés egymással, hiszen embertársainkkal való viszonyunk nem magánügy, hanem Isten előtti kötelességünk.

A 10 bűnbánó nap a megtérés története, és az engedelmség kinyilvánításának időszaka, mely egy pillanatban záródik, mikor a nép minden tagja egyszerre, és egy időben, egyként megáll, és sorait rendezve Isten elé megy engesztelést kérve. Elhangzik a „Kol Nidre „, azaz a „Minden fogadalmak „kezdő ima. Az Engesztelő nap előestéjének különleges hangulata van. Egy utolsó számadásra jövünk össze, amikor áttekinjtük a mögöttünk lévő időszakot, mert ekkor a Nép együttesen Isten bírói széke elé megy, miközben minden egyén ön maga tettéért felelős. Felelős önmagáért, miközben tetteiért felelős a Népért is! A férfiak majdani halotti ruhájukban vannak és a zsinagógában minden fehérbe öltöztetve emlékeztet az elmúlásra, és minden résztvevő öltözetben is a legünnepélyesebbet viseli. Az Engesztelés nap előtt a zsidó valamennyi sértettől bocsá-

natot kér, valamennyi embertársának megbocsát. Tehát Isten elé megbékélt szívvel indul. Az istentisztelet kezdete, mikor a kántor két kísérővel jelenti be az ünnep kezdetét, bejelentik, hogy az Ég kapuja nyitva van, minden bűnös jöhet és még szabad az Ég felé imádkozni. Majd háromszor elhangzik a Kol Nidre, egyre erősebben. Ujjongó felvezetés, feloldódás a belső feszültségek alól. Isten elé szálló örömeinek, mert ezt követi a teljes feloldás, a teljes öröm, az ujjongva elmondott ígéret Istentől: És megbocsátatok Izrael egész közösségének és a jövevénynek, aki közöttünk tartózkodik, mert az egész népének tévedésül számít (4 Mózes 15,26)

A Kol Nidre olvastán sokan megbotránkoznak, és éppenséggel annak félremagyarázása adott alapot arra, hogy a zsidóságot hazugnak, gyűlöletesnek, vagy nem megbízhatónak tartsa. Mi történik tehát ilyenkor, és hogyan mentheti fel valaki magát ígéretei, vagy hazugságai alól jó előre?

„Minden fogadalom, átok, tilalom megtagadás, önsanyargatás és bármiféle vállalás, valamint minden eskü, amit megfogadtunk, vagy tilalmazni fogunk, legyen ezennel megbánva, legyen mind érvénytelenítve, megszüntetve, legyen semmis, ne legyen kötelező érvényű, ne maradjon fenn” Pedig pontosan az antiszemita vádlók szavaival ellentétes a szándék! Az Új év kezdetekor minden zsidó bűnvallomást tesz és megbocsát. Ha figyelmesen olvassuk a Kol Nidre imát, akkor abban fellelhetjük valamennyi bűnünk gyökereit! Bűneink és Isten iránti engedetlenségünk eredete az, amikor mások, és nem Isten uralmát engedjük meg önmagunkra. Vagy éppen önmagunk uralkodtunk önmagunkon, hogy tetteink által nyerjünk megváltást, vagy jutalmazást az embertől, vagy Istentől. Az egymás közötti rendeződés, bűneink egymás közötti rendezése, mindezek elhagyása nélkül csak felületi kezelés. Bármely fél más embertől vár jutalmat, akkor a Messiás uralmát tagadja. Mely tagadás minden bűnnek a forrása! Az uralmi, hatalmi, vagy éppen elvárásoktól terhes kapcsolataink megszűnése feltétele a bűnök további működésének lezárásához. A Kol Nidre ima így valóban őszinte, és minden emberit lezáró

ima, mely a testi és lelki vágyaknak nem enged uralmat, miközben elmondója tudja, hogy az új évben tévedhet kísértésbe eshet, vétkezhet, amikor Isten helyett saját, vagy más életében szándékszik uralkodni. Ugyanakkor pozitív és reménykedésre okot adó közösségi ima, amikor mindazokkal van együtt, akikkel együtt kell betöltenie Isten általi küldetését, elhívásait. Háromszori eléneklése jellemzi a zsidó ember Isten általi időtlenségét, azt hogy nem válassza szét az időt múltra és jelenre, hanem a jövő megélésével tekinti azt teljes létének. Tudja, és nem felejtéi múltját, és rendezi azt máshogy a jövőben beteljesedhessék a létezésének és életének teljessége. Amikor Isten elé lép, már nem a múltjával, hanem a jövővel foglalkozik, a jövőbe néz, ahol látja gyengeségeit, és őszintén kijelenti ezt, miközben kéri mindannak a megsemmisülését életében, ami nem Istentől ered.

Kol Nidre 5779. Az új évben az Örökkel való valami nagy és új dolgot kezd, szerte a világban Ajtó kinyílik, mikor bejelenti az új kezdetét. Egyfajta fordulópont Ros Hasana óta mintegy bűnözön támadott meg kívülről. Ami hozzám tartozott, azt hazugság, lopás által elvették, tönkretették, vagy megsemmisíteni szándékozták. Sokan elhagytak, sok munkám látszólag kárba veszett, szinte mindenem elvesztettem, ami az élet mindennapjához szükséges. Aztán minden átok megszűnt, és áldássá lett! A lázadó emberek eltakarodtak, akik valamit elvártak tőlem, azok elhagytak, s azok is eltávolodtak tőlem, akik maguk alá akarták rendelni életemet. Történt azért, mert imádkoztam és kértem Isten egyetlen uralmát életem és minden hozzám tartozó ember és fizikai dolog felett. Szabaddá tett imám másoktól, és így jutottam el odáig, hogy akivel lehetett rendeztem mindazt, ami nem Isten szerinti volt. Nem magam mentettem fel bűnösöket saját törvényeim és elvárásaim szerint, hanem minden rendetlenséget Isten törvényei szerint igyekeztem megbocsátani. Tettem, hogy a magam és az ellenem vétkezők számára lehessen lehetőség egy új kezdet megélésére. Ez a Kol Nidre nélkül nem lett volna lehetséges! ■

*Folytatjuk*



## Rendezett temető Párkányban

Néhány évvel ezelőtt az évtizedek óta elhanyagolt, bozóttal benőtt párkányi zsidó temető ismét méltó környezetet nyert a Párkány és Vidéke Kulturális Társulás jóvoltából, amely azóta is ellátja a sírkert feletti gondnokságot.

Önkéntesek munkája és a város támogatása révén eltűnt a bozótreteg, felújításra került a temető fala, Sindár György kőfaragó pedig jutányos áron helyreállította a ledőltsírkövek nagy részét.

Ez év júliusában újabb felújításokra került sor, közadakozásból. Ismét helyre került Haár Adolf egykori Cherva Kadisha elnök síremléke, amely évek óta széthullott állapotban hevert. A felújítást a párkányi Assaizol cég végezte, amely rendelkezik a többmázsás márványtömbök mozgatásához szükséges műszaki eszközökkel.

A munkálatok során felújításra került egy vihar által kitépelt fa nyomán meg-

sérült járdaszakasz és az ugyancsak ennek következtében megsérült néhány további síremlék is. A munkálatok költségeit a temetőben nyugvók leszármazottai fedezték.

A városi hivatal közmunka programja révén és a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központja támogatásával a temető kaszálása és a bozótirtás is folyamatosan megvalósul.

A felújítás szép példája annak, hogy – nem lévén zsidó hitközség a városban – civil összefogással és önkormányzati támogatással is megőrizhetők és látogathatók a zsidó emlékhelyek tájainkon. ■



-h-

## Komáromból a Rabbiképzőbe

Július elsejétől dr. Vajda Károly, a komáromi Selye János Egyetem docense látja el a budapesti Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem megbízott rektori feladatait. Megbízatásához a KZSH nevében gratulálunk! ■



ZSIDÓ  
KULTURÁLIS  
FESZTIVÁL  
2018. aug. 26. - szept. 2.

### A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA PROGRAMJAI:



aug.  
26.

BUDAPEST KLEZMER BAND &  
BARCELONA GIPSY BALKAN ORCHESTRA  
Sztárvendég: Palya Bea Közreműködik: Szokolay Dongó Balázs



aug.  
29.

AVISHAI COHEN TRIO és a MÁV  
SZIMFONIKUSOK VONÓSAINAK KONCERTJE



aug.  
27.

NÓGRÁDI GERGELY és barátai  
CSILLAGOK KONCERTJE



aug.  
30.

TAKÁCS NIKOLAS ÉS  
VERES MÓNIKA KONCERTJE



aug.  
28.

MALEK ANDREA SOULISTIC  
feat: Balázs Fecó, Szalóki Ági, Magyar Virtuózok Kamarazenekar



szept.  
2.

SUMMERTIME A ZSINAGÓGÁBAN  
SABBATHSONG KLEZMER BAND - NYÁRI KÁROLY  
ÉS ZENEKARÁNAK KONCERTJE

JEGYEK KAPHATÓK A  
BROADWAY JEGYIRODÁKBAN.  
[WWW.BROADWAY.HU](http://WWW.BROADWAY.HU)



[zsidoskulturalisfesztival.hu](http://zsidoskulturalisfesztival.hu)

# Közösséget építünk – bemutatkozik Kiss Henriett, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alelnöke

**K**ecskeméten születtem 1976-ban, ahol egészen az érettségimig éltem. Majd Szegeden töltöttem egyetemi éveimet, magyar- filozófia szakon tanultam az akkor még József Attila, ma Szegedi Tudományegyetemen. Nehezen hagytam el a „napfény városát”, de egy pesti fiú szerelme erősebbnek bizonyult, így kerültem a Fővárosba mint pályakezdő tanár.

S bár az a szerelem elhamvadt, de egy sokkal szebbet kaptam sorstól Gerő Péter személyében, akinek kislányunkat, Hannát is köszönhetem.

**Ebben a ciklusban a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alelnökévé választották. Milyen feladatokat lát el e funkcióban?**

Heisler Andrással és Goldmann Tamással egész a MAZSIHISZ elnöksége. A megegyezés az, hogy mindenki a maga területéhez és affinitásához közel álló területen tevékenykedik és segíti az Elnök munkáját. Goldmann Tamás szava a szociális ügyekben jelent mértékadó véleményt, én az oktatás és a kulturális kérdésekben igyekszem hasznosan jelen lenni.

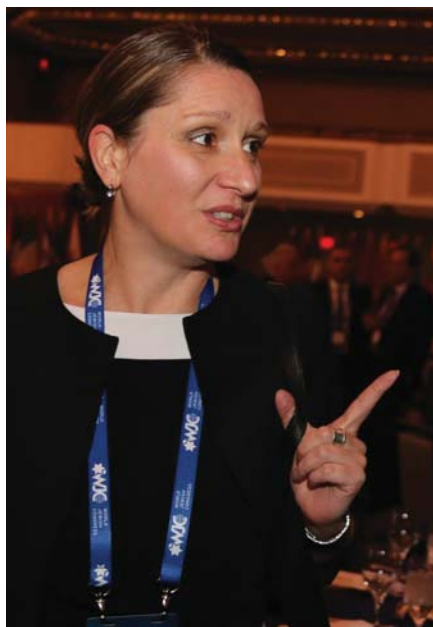
**Milyen tervei vannak a jövőben a közösségépítés terén?**

Ebben a kérdésben én egy sokkal kisebb körben vagyok elkötelezett a közeli jövőben, mint a MAZSIHISZ. Szeretnék az újra megnyíló zuglói zsinagógában az ottani közösség segítőtje lenni. A tűz utáni ideiglenes állapot nagyon megrázta a közösséget, bizonyos szempontból még jobban összekovácsolta, de az újrakezdéshez is sok energia kell, és ebben Kardos Péter főrabbi támogatójának lenni nekem fontos elköteleződés.

Persze ez nem jelenti a nagyobb közösségemhez való hűtlenséget. Az egyik nagyon fontos törekvés, hogy a fiatalabb nemzedék helyet és feladatot találjon magának a MAZSIHISZ-ben. Ehhez kapcsolódóan egy valóban nyitott és reflexív kommunikációt kell folytatnunk a környezetünkkel, sőt a MAZSIHISZ-t alkotó hitközségekkel is. Az elmúlt 3-4 év változásokkal és kihívásokkal volt telített, ami a szervezet újragalmazását követeli és a hagyomány értékességének a felismerését-egyszerre. Nehéz egy ilyen helyzetben bölcsnek és nem érzelmeiktől vezéreltnek maradni. Törekvésem az előbbiit szolgáljni.

**A budapesti zuglói körzet aktív tagja, kérjük mutassa be ezt a közösséget olvasóinknak.**

Ha valaki belép hozzánk, akkor két mozgó embert vesz észre azonnal: Kardos Lászlót, kántorunkat, aki éppen az imakönyveket osztja a kile tagjainak és Kurcz Tamást, sameszünket, aki az



utolsó simításokat végzi a szombatköszöntés előtt. És mielőtt még megszólalhatna az ember, máris meghallja főrabbinink jellegzetes hangsúlyával, hogy Gut Sábész, amivel minden belépőt fogad. Nekem ez már 12 éve jelenti a Szombat bejövetelét. Mintha csak hazamennénk. Hanna 3 hetes korától jár rendszeresen, így van az életünkben legalább negyvennel több nagyszülő, aki számomra a fejlődését. Minden évben elmegyünk közösen kirándulni, melyre nagy örömeinkre egyre több fiatalabb is csatlakozik a családokból. Egyszer már komáromi hitközség vendége is voltunk!

**Munkahelyén, a budapesti Scheiber Sándor Gimnáziumban a közelmúltban indult el a Határtalanul című program. Merre jártak diákjaik? Milyen tapasztalatokkal?**

Az idén a kassai Márai Sándor Gimnázium diákjaival találkozhattak a mi tanulóink. A két város mellett pedig az Arany János emlékének köszönhetően egy harmadik város, Debrecen is szerepet kapott a szűk egy hétben. Két kollégám: Proics Lilla és Domokos Tamás szervezte-vezette a találkozást. Miért éppen Kassa? Itt találkoztam egy nagyon különleges asszonymal, Győri Mártával. A Holokauszt utáni nemzedék töretlen energiájú tagja, aki szinte utolsóként őrzi az egykor magyar ajkú kassai zsidóság történetét. A város gyönyörűen újult meg az elmúlt évtizedekben, és a városvezetés büszke a település multikulturális értékeire. Így a magyar történelem, irodalom és a zsidó emlékeket értéként kezelik. Márta közbenjárására a Márai Gimnázium örömmel fogadta megkeresésünket. Remélem, a kapcsolat megmarad a két iskola között. A gyerekek visszajelzései szerint élménydús találkozás volt az első.

**Hogyan látja a kis vidéki és határon túli közösségek jövőjét?**

A problémák szinte azonosak. A II. világháború, majd a szocialista rezsim szinte teljesen kiüresítette az egykor virágzó, zömmel ortodox vidéki közösségeket. Az egyik legnagyobb gondot maga a hitélet megszervezése jelenti. Az adott településeken élő leszármazók pedig ezen felül is óriási feladattal néznek szembe: az értékörzéssel. Olyan településeken, mint Karcag, Sopron vagy akár Komárom már híre-hamva sem lenne az egykori zsidó közösségnek, ha nem lennének családok, akik erejükön felül ápolják az épületeket, a temetőket, jó viszonyt alakítanak ki az önkormányzattal és készen tartják a Hitközséget arra, hogy mikor Kaddist kell mondani, akkor meglegyen a minjen. Ez olyan micve, melyért minden munkálkodót a legnagyobb kőved illeti meg. Jövőről akkor beszélhetünk, ha ezt az értékörzést magától értetődővé tesszük a fiatalok számára is. Itt még sok a dolgunk. ■



# A Hegedűs a háztetőn a GIMISZ műsorán

## Beszélgetés Bajkai Csengel Mónikával

**B**ajkai Csengel Mónika vagyok, kultúrmenedzser, a komáromi Városi Művelődési Központban dolgozom szakreferensként. A munkám első sorban rendezvényszervezés – a nagy múltú, 55 éves Jókai napok, a szlovákiai magyar amatőr és diákszínházok országos fesztiváljának, valamint a Lehár Ferenc Nemzetközi Operett Énekversenynek (melyet a Fővárosi Operettszínházzal együtt rendezünk) is a főszerzője vagyok, valamint pályázatírással foglalkozom. Természetesen elsődlegesen kulturális projekteket gondozok.

Fontos része továbbá a munkámnak a diákszínház. Három csoportom is van jelenleg a Selye János Gimnáziumban, és a karvai nyári színházszó táborot is én koordinálom. A hivatásom viszont csak az életem egy másodlagos része, hiszen első sorban családom vagyok, van egy csodálatos férjem és egy 4 és fél éves Rozi nevű kislányom. Így azt gondolom, hogy minden egyensúlyban van, munka és család.

**Az utóbbi időben számos új kulturális kezdeményezés indult Komáromban az Ön szervezésében, kérjük mutassa be ezeket olvasóinknak.**

A legfontosabbnak azt tartom, hogy pár évvel ezelőtt sikerült a Lehár Ferenc Nemzetközi Operett Énekversenybe bevonni az Operettszínházat. Az ő kapcsolataik segítségével, valamint az általuk garantált művészi színvonal hatására valóban nemzetközivé vált az esemény, hiszen a két évvel ezelőtti évfolyamba (a versenyt három évente rendezzük) már 7 ország 85 versenyzője nevezett be: Magyarország, Szlovákia, Lengyelország, Ausztria, Románia, Csehország és Oroszország. A másik, és ez valóban teljesen új kezdeményezés, a Kedvenceid más-képp koncertsorozat, az első évfolyama épp ebben a hónapban ért véget – mely az NKA Hangfoglaló Program támogatásával valósult meg – egy 10 koncertből álló klubműsor, mely során ismert magyarországi zenészek, előadóművészek a hagyományostól kicsit eltérő műsorral szerepeltek a Tiszti pavilon dísztermében. Vendégünk volt, a teljesség igénye nélkül: Kiss Tibi (Quimby), Hangács Márton, Karácsony János, de nagyon különleges unplugged koncertet adott a Ladánybene 27 is.

**Mikorra nyúlik vissza a GIMISZ története?**

A GIMISZ 1993-ban alakult. Szalagavatói műsor készítésére kértük fel

Kiss Péntek Józsefet – Jóska báb. Szerettük volna a Hair című musicalt, Jóska bá azonban a Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról javasolta. Ezzel indult – lett az előadásból 25 rep-ríz, a Gimisz meg már 25 éves, három csoporttal dolgozik és több mint 40 bemutatója volt azóta.

**Ön hogyan került kapcsolatba a Gimisszel?**

Ahogy az előző válaszból már sejthető, alapító tagja vagyok a színházszó csoportnak. Akkor, 1993-ban még nem sejtettük, hogy történelmet írunk. Természetesen aztán Kiss Péntek József később a Hairt is megrendezte – már nem velünk. Amikor hazajöttem Angliából és elkezdtem dolgozni a vmk-ban, szinte természetes volt, hogy Jóska bá mellé szegődtem segédrendezőnek, később társrendezőnek és dramaturgnak. Majd mikor már három csoport volt, a nyolcosztályos gimnázium 1.-3. évfolyamának diákjai, valamint a nagyok – a végzősök, akkor átvettem a középső csoport vezetését, akikkel a mai napig nagyon sok szép sikert értünk el. Több nívódíjat, alakítás díjat, rendezői díjat nyertünk fesztiválokon, versenyeken. A kicsiket Szabó Csillától vettem át, velük is rendszeres résztvevői vagyunk a Dunamenti Tavasz Országos Gyermekszínház Versenynek. A nagy GIMISZ-t 7 évvel ezelőtt vettem át Jóska bából, aki egészségügyi okok miatt nem tudta tovább vállalni a csapat vezetését.

**Az idén a Hegedűs a háztetőn című darabot adják elő a gimnazisták. Miért pont erre a darabra esett a választás?**

Az előadásaimmal mindig igyekszem közvetve, vagy közvetlenül, de reagálni a társadalmat érintő problémákra, a fiatalok problémáira, esetlegesen a történelmet, politikát érintő változásokra. Természetesen nem politizálunk, csak a színház segítségével



A 2016-os előadás plakátja

is próbálom nevelni, toleranciára, elfogadásra, megértésre tanítani a kamaszokat. Próbálom nekik a történelmet vagy a jelent felkavaró történeket több aspektusból is megmutatni. Már a középső csoporttal is gyakran feszegetünk ilyen, őket közvetlenül érintő kérdéseket. A nagyokkal pedig a szalagavatói előadásokkal nyílt szándékom egyfajta véleményformálás, ki nyilatkoztatás. Ilyen volt a Szép nyári nap című musicallel a kommunizmus besúgó politikáját megmutatva rámutatni arra, hogy ez sajnos a mai világunkban is működik. Tavaly Szabó Magda Abigéljét pedig nem csupán a centenáriumi miatt választottam, hanem azért, hogy hangsúlyozzam a jelenleg is nagyon elharapózó értelmetlen antiszemitizmus óriási veszélyeit. A Hegedűs a háztetőn pedig számomra egyfajta mementója a családokat erőszakkal szétszakító politikai nyomásnak, mely egyes népcsoportokat elvándorlásra kényszerít (itt természetesen nem az elképzelt szociális paradicsomba vándorlókról beszélek, hanem a háborús övezetekből menekülni kényszerülőkről). Szeretném, ha mindenki megértené, hogy bárki kerülhet ilyen helyzetbe, legyen az zsidó, keresztény, hindu vagy muzulmán.

Folytatás a 8. oldalon.

# EGY ÉV IZRAELBEN

## Dr. Paszternák András útinaplója

### 74. fejezet: Érkezési oldal, avagy a "BEN GURION PROJEKT"

R eggel korán érkezem a Bar-Ilanra, leadom a mintákat az elektronmikroszkópiára, végre megkapom a hetek óta várt nanocsöveket. Az idő sürget, fontos küldetésem van a mai napon. "Elugrom a Ben Gurionra, s jövők." - szólok a laborban serénykedő diákoknak. "Beer Shevára az egyetemre?" - néznek rám furán. "Nem, nem csak ide a repülőtérre!"

#### Előkészületek

Beveszem magam a kampuszi szupermarketbe. Üdvözlő-csomagot készítek. Kell bele sajtos szendvics, hozzá egy kis üdítő, izraeli csokik, ja és a kihagyhatatlan BAMBÁ snack. Kell még egy felirat, mint amilyennel a repülőtéren szokták várni az "ismeretlen" üzleti partnereket vagy turistákat. Minden a hátizsákban, 12:00 ideje indulni.

#### Megközelítés

"Csomagod nincs?" - kérdezi a taxis a givat smueli főbejáratnál. "Nincs, nincs" - hangzik a nem túl magabiztos válasz. Hirtelen belém hasít, még sohasem jártam az ország központi repterén bőröndök nélkül! Irány az érkezési oldal. 15-20 perc alatt már a harmas terminál előtt találok magam. Mondtam én már a kezdetektől, hogy ez a felsőoktatási intézmény volt mind közül a legjobb választás, hiszen közel van a repülőtérhez! Borzongató érzés odalent belépni a hatalmas csarnokban, s nem odafent. Rám tör a repülhetnék... Most más "feladatom" van hessegetem el a szárnyaló gondolatokat. Még soha nem vártam senkit a Ben Gurionon, hát ezt is megértük.

#### Visszaszámlálás

Nincsenek sokan, szinte "üres" a fogadó-félkör. Érkezési idő 13:40, várható idő 13:05 olvasom a bal oldali kijelzőn. A lábaim önálló életre kelnek, s a léggömb árus felé visznek. "Azt a WELCOME-osat kérem, s ha lehet ragaszunk hozzá egy izraeli zászlócskát." A kész művel letelepedem az első sorban, ahonnan jól belátható a kijárat.

Ráaplikálom az előbb nyomtatott feliratot a lufis kreációra. Jé, a hatalmas belmagasságú csarnok plafonja telis-tel elszállt léggömbökkel. Valószínűleg a vizontlátás örömeiben kicsúszott az utazók vagy a rokonok kezéből. Van fent félig leeresztett Spongya bob, Hello Kitty, megannyi szív és I love you... Annyi érzélem szorul ebbe a pár négyzetméterbe. Apa nyakába ugró gyerekek, az anyukáját rózsacsokorral váró vallásos, kalapos fiú; újraegyesülő családok, sport csapatok, hazatérő diákok. Néhány jelenetnél felmorajlik a várakozók "tömege" a meghatottságtól... Könyvet kéne írni vagy egyenesen filmet forgatni, ha még nem tette meg senki, az érkezési oldalról. Mennyire más, mint Ferihegyen.

#### Akción

13:17 LANDED - Emberi számítás szerint, 45-50 perc, mire kint lesznek. Felállok a padról, s próbálok a legjobb "rajt-helyre" beállni. Nyílik az ajtó - magasra emelem a táblát -, s a narancssárga kendős zárándokcsoport élén feltűnik a két kedves komáromi ismerősöm. "Üdvözet a Szentföldön!" Csomagot cserélünk, anyáék küldtek pár apróságot, s a látogatók is kedveskednek Horalkyval, Fidorkával, hazai csokikkal. Elkattan pár fotó. A csapat elindul az autóbusz felé. Huuuuu, mennyire különös a betonon maradni. Hívogató egy ilyen turistabusz. Amíg a csomagokat pakolják váltunk még pár szót. Beszállás, kezdődik a zárándoklat. Lassan visszaballagok az épületbe...

#### Epilógus

Búcsút veszek a Ben Gurion Repülőtértől. Jó ide megérkezni, néha nehéz távozni,... - gondoltam eddig. Most már elmondhatom, van, hogy csak kiugrik az ember köszönteni egyikét földit. Háromra már visszaérek az egyetemre, a mikroszkópiai felvételek is elkészültek. Ben Gurion projekt sikeresen végrehajtva. Kedves Benci néni és Nándi, jó utat, sok szép élményt!

(2012. május 5.)

1996 nyarat írtunk, a szarvasi tábor második turnusának egyik napján azt a feladatot kapta a csoportunk, hogy

egy nagy műanyag lapra rajzolt Izrael térképet gyurma és egyéb anyagok segítségével töltsön meg étellel. Nagy lelkesedéssel estünk neki a feladatnak - ha jól emlékszem, verseny volt több csapat között -, az egyik madrichunk /ifivezetőnk/ hosszasan készítette a Tel-Aviv központjában álló kör-szökőkutat, mások pálmafákat kezdtek el gyártani, a legtöbben a valós domborzati viszonyok kialakításán ügyködünk. Az összekevert sárga és barna pasztelinát (ahogy mifelénk Komáromban a gyurmát nevezték) órákig kenegtettem a Negev sivatag helyére. Azt hiszem, leszámítva az 1994-es kétéhetes utunkat, ez volt addig a leg-hosszabb "testi kapcsolatom" a Szentfölddel.

Szóval eltelt 15 év, s a Körös-parti gyurma-Izrael tényleg megtelt étellel. Valós étellel, s nem csak a kilenc turistaút során látott "WOW, itt majdnem minden oly csodás" illúzióval. Egy dolog azonban változatlan. Ramat Gan, Tel-Aviv vagy Jeruzsálem utcáit járva még mindig az az érzésem - így közel egy év intenzív izraeli élménnyel a tarsolyomban -, mintha ott sétálnék az ebédlő, a China-town vagy az Art tövében.

Nincs olyan vásárlás a szupermarketben, hogy a Bambás polchoz érve, ne adóznék fél perc néma tiszteletadással gyermek és felnőttkorom legszébb péntek délutánjainak emléke előtt. S akkor még nem beszéltem az itt átélt Kiblat Shabbatok erősen Imatermet, Kupolát vagy madrichképzési Beit Davidot idéző pillanatairól. A medencét itt tengernek hívják, s a heti falafeledet ugyanúgy megkaphatod, mint a turnusonként odalent szokásos csicseriborsó gombócot rejtő pitát. Megvan a nemzetközi hangulat, mindent előnt a szoba-rendrakásért kapott vonalzók, kulcstartók áradata. Amikor reggelente az egyetemre megyek az még pont olyan érzés, mintha az ebédlő melletti nagy táblára, azt a kis rajzot ragasztotta volna ki a programkoordinátor, hogy Bar Ilan. Minden hónap ötödike egy pici évforduló, ünnepnap, valójában hasonlít a tábori születésnapra. Fejben végiggondolja az ember, mi történt az "előző" héten, s tudja vár még rá pár újabb tábori kaland. ■

Folytatjuk





## Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

### Tisri hónap ünnepei

**A**közeledő ünnepeket őszi ünnepeknek hívják, de mivel az ünnepek ebben az évben szeptember elején, lesznek és valószínűleg az ősz még nem fog ekkor az ablakunkon kopogtatni, ezért inkább hívjuk az ünnepeket a héber hónapok szerint, illetve az első hónap szerint Tisri ünnepeinek.

Ahogy szokás mondani, a zsidó ünnepek sosem jönnek időben, vagy korán, vagy későn és most 2018-ban valóba korán lesznek. Már sokan most panaszkodnak. Miért? A háziasszonyok azért, mert nehéz az augusztusi nagy melegben őszi nagytakarítást csinálni. Mindenki tudja, hogy nem lehet új évet ünnepelni, ha a háziasszony nem esik össze fáradtságtól, miután mindent felforgatott, megmozdított és az összes ablak csillog tiszaságtól, a függönyök kikeményítve és kivasalva, ünnepi illat fogad minket. A pedagógusok azért panaszkodnak, mert nincs elég idő ráhangolni a tanulókat a tanévre, már rögtön kezdődnek a hosszú ünnepi szünetek. Azok, akik az országban vagy külföldön nyaraltak nem várhatnak a nyári szünet végéig, mert akkor nem marad elég idő a készülődésekre.

Ahogy az optimisták itt szokták mondani: "fő az egészség", illetve jó tervezéssel, jó humorral és magabiztossággal minden célt el lehet érni. Nyissuk ki a naptárt, és jegyezzük meg

minden ünnep és szombat mellett, hogy aznap mi fogadunk vendéget vagy mi megyünk vendégségbe. Aszerint lehet előre bevásárolni és az étlapot tervezni. Akkor is, ha mi leszünk vendégek, érdemes ajánlani, hogy részt veszünk az ebéd vagy vacsora készítésében és hozunk magunkkal valamit, amit megbeszélünk a háziasszonnyal.

Gondolom, hogy az ünnepek alatt készítenek húsos ebédeket és vacsorákat illetve tejeseket is. A sátoros ünnepek félünnepeiken szokás tejes ételeket enni. Rosh Háshánáh előestéjén szokás a húsos vacsora.

#### Ünnepi Roast beef izraeli módon

**Hozzávalók:** 1 vagy 1,5 kg marhahús, 1/2 pohár olívaolaj, só, bors, fokhagyma vékony szeletekre vágva, rozmarin és kakukkfű, 1 evőkanál mustár, 1 fürt szőlő, 1 gránátalma, 1/2 üveg édes vörös bor.

**Elkészítése:** A fűszereket és a mustárt összekeverjük az olívaolajjal. A húsba nyílásokat készítünk és bele-

teszük a fokhagymát. A fűszerkeverékkel jól megkenjük a húst és lehetőleg egy éjszaka hagyjuk pihenni. A húst tűzálló tábla tesszük, mellé a szőlőt és a gránátalma magokat, meglocsoljuk a borral. A tálat légmentesen alufóliával lezárjuk és előre melegített sütőben 2 órán át sütjük. Utána kinyitjuk az alufóliát és még fél órát sütjük. Ha nincs, elég lé, lehet borral vagy narancslével meglocsolni. Lehet hozzátenni vékonyra vágott almaszleteket.

#### Kadaif (baklava) izraeli módon

**Hozzávalók:** 1 csomag legvékonyabb levestészta, 20 dkg vaj, 3 dl tejszín, 4 evőkanál datolyaméz, 4 evőkanál tahini, 1 csomag instant vanília puding, időszaki gyümölcsök apróra vágva.

**Elkészítése:** A vajat mikróban olvasztjuk, a tésztát belekeverjük az olvasztott vajba, a felét egy szép tábla tesszük. A tejszínt felverjük, hozzáadjuk a datolyamézet meg a tahinit. Simára keverjük, hozzáadjuk vanília pudingot és a gyümölcsöt és ráöntjük a tábla levő tésztára. Pár órára a hűtőbe tesszük, aztán befedjük a maradék tésztával. Lehet tálaláskor dióval és mandulával díszíteni. ■

Dr. Orna Mondschein

#### Folytatás a 6. oldalról.

Mindannyian a politikai játszadózásoknak vagyunk kitéve, és ezek az emberek a politikai játszmák áldozatai. Nem is tudom és nem is szeretném elképzelni azt az állapotot, amikor egy batyuval, a kislányunk kezét szorítva arra kényszerülünk, hogy elhagyjuk az otthonunkat és elinduljunk az ismeretlenbe... Sajnos a történelem során már nagyon sok negatív példa volt erre, olyan jó lenne, ha ezt mindenki megértené és tanulna belőle.

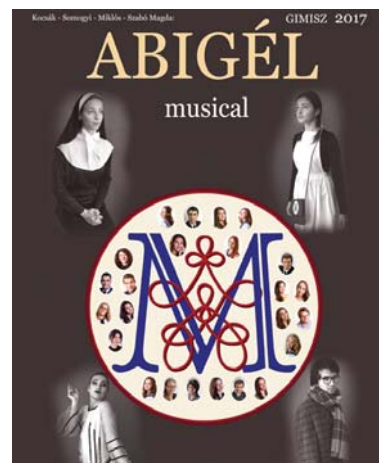
#### Ismertek már a szereplők? Mikorra tervezik a bemutatót?

A bemutató, ahogy minden évben, az idén is a Selye János Gimnázium szalagavatóján lesz, az idén ez december 8, szombat. Mivel erre az alkalomra csak a diákok meghívott rokonai, szülei

és a tanári kar jut be, így minden évben tartunk ún. nyilvános főpróbát, mely december 3-án, hétfőn este 7 órakor kerül megrendezésre a komáromi Városi Művelődési Központban. Ezúton is szeretettel hívogatok mindenkit. A szereplőgárda, mint minden évben a végzős diákokból tevődik össze. Szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezzel a csapattal már harmadik éve dolgozhatom együtt – mármint azokkal, akik a középiskolai csoportba is jártak. Kiemelkedően tehetséges társaságról van szó, az idén például ketten közülük: Bukovszky Orsolya és Csóka Dávid alakítás díjakat nyertek a Jókai Napokon. Annyi már bizonyos, hogy az említett Dávid alakítja majd Rev Tevje szerepét, a többieknél a pontos szereposztás szeptemberben derül ki az első olvasópróba után. Szeretem hallani, amikor olvassák

a szöveget és a pontos karaktereket akkor leosztani. Mivel azonban valóban kiváló csapat, így azt hiszem ezzel nem lesz gond. ■

PT



A tavalyi előadás plakátja



# Obnovujú synagógu v Senci

**O**byvateľstvo Senca bolo národnostne zmiešané (Nemci, Maďari, Slováci), vďaka čomu bol Senec už na prelome osemnásteho a devätnásteho storočia otvoreným mestom a usídlilo sa v ňom viacero židovských rodín. Začiatkom devätnásteho storočia sa Židia podieľali na celkovom počte obyvateľov piatimi a v tretine dvadsiateho storočia až deviatimi percentami.

Vďaka tolerantnej atmosfére a hospodárskej prosperite si židovská komunita už okolo roku 1825 postavila v meste prvú synagógu. Pôvodný objekt časom zjavne kapacitne nepostačoval a tak na pozemkoch, ktoré pravdepodobne darovali zámožní Popperovci, v rokoch 1904 až 1906 (staviteľ J. Halzl) vyrástla stavba novej ortodoxnej synagógy. Tá slúžila svojmu účelu až do druhej svetovej vojny. Posledným seneckým rabínom bol Emanuel Bresnitz. Holokaust zdecimoval seneckú židovskú komunitu do tej miery, že po vojne nedokázala obnoviť svoje pôsobenie. Synagóga prešla do majetku štátu, od roku 1953 slúžila ako sýpka, neskôr ako sklad chemikálií a vianočných stromčekov. Posledné desaťročia objekt chátra a pre zlý stavebnotechnický stav je uzatvorený. V roku 2015 synagógu od Ústredného zväzu židovských náboženských obcí kúpil za symbolické 1 euro Bratislavský samosprávny kraj, aby ju zrekonštruoval a vytvoril tu multifunkčné kultúrno-spoločenské centrum. Synagóga bola vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku v roku 1981.

## Rekonštrukcia

Rekonštrukcia objektu synagógy v Senci a výstavba novostavby Infopavilónu ako zázemia pre samotnú synagógu

začala koncom mája 2018. Víťazný uchádzač je f. SOAR, s.r.o., so sídlom v Žiline. Celkové náklady rekonštrukcie a novostavby vrátane sadových a terénnych úprav sú 1 584 091,92 € s DPH. Finančné zdroje sú zabezpečené z rozpočtu BSK. Celková doba výstavby je stanovená do dvoch rokov od podpísania a zverejnenia zmluvy o dielo.

Rekonštrukcia objektu synagógy je riešená ako bezbariérová, a to pomocou nástupnej rampy pred hlavným vchodom a tiež výtahom a spojovacou chodbou medzi objektom synagógy a Infopavilónu. Rekonštrukcia objektu synagógy a zásahy do objektu sú kontrolované podmienkami KPU /Krajský pamiatkový úrad/ so zachovaním všetkých konštrukcií, ktoré sú ešte staticky vyhovujúce. Pri archeologickom výskume, ktorý bol vykonaný pred samotnou rekonštrukciou, boli objavené pozostatky starých rituálnych kúpeľov – mikve a fragmenty zo zostatkov budú umiestnené v časti záhrady.

## Budúci účel využitia – Synagóga ako multifunkčné centrum kultúry

*Expozícia dejín židovskej kultúry bratislavského regiónu*

Na ženských galériách plánuje Bratislavský samosprávny kraj umiestniť

dlhodobú expozíciu dejín židovskej kultúry bratislavského regiónu a spolupracovať na nej so špičkovými fondovými inštitúciami doma i v zahraničí. Ambíciou takto koncipovanej výstavy s celo-regionálnym obsahom je vytvoriť zo synagógy novú destináciu prezentujúcu bohaté židovské kultúrne dedičstvo nášho regiónu, ktorá by mala potenciál prilákať do Senca nielen obyvateľov BSK, ale i jeho návštevníkov z celého Slovenska a bezprostredného prihraničia (Rakúsko, Maďarsko).

## *Multifunkčné centrum kultúry*

V samotnom objekte synagógy plánuje BSK vytvoriť multifunkčné centrum kultúry, slúžiace tak miestnej komunite mesta Senec, ako i celému regiónu. V spolupráci s mestskými kultúrnymi inštitúciami a seneckou komunitou tu bude prebiehať celoročný program: koncerty, výstavy, divadelné predstavenia, prednášky, konferencie, workshopy, festivaly. Ambíciou dramaturgie je sanovať tak potreby lokálnej komunity, ktorej chýba multifunkčný moderný priestor pre rozvoj kultúrnej ponuky v meste Senec, však zároveň vybudovať nový kultúrny bod pre celý región, vyznačujúci sa kvalitným programom a progresívnou dramaturgiou. Synagóga by chcela nadviazať na multietnickú a otvorenú historickú stopu mesta Senec a stať sa miestom kultúry, dialógu, občianskych hodnôt a progresívneho rozvoja metropolitnej kultúry. ■

**Veronika Beňadiková,**

*vedúca oddelenia masmediálnej komunikácie*

# Vyčistený cintorín v Štúrove

**Ž**idovský cintorín v Štúrove, ktorý bol po dlhé desaťročia zanedbávaný a zarástol burinou a krovím, získal pred niekoľkými rokmi vďaka Kultúrnemu spolku Štúrovo a okolie opäť pekný vzhľad. Spomínaný spolok sa dodnes o cintorín pravidelne stará. Vďaka práci dobrovoľníkov a finančnej podpory mesta zmizlo husté krovie, zrekonštruovali stenu cintorína a kamenár Juraj Sindár za priateľskú cenu opravil väčšinu zrútených náhrobkov.

V júli tohto roku mohli vďaka občianskej zbierke rekonštrukčné práce pokračovať. Náhrobný kameň Adolfa Haára, niekdajšieho predsedu spolku Chevra Kadiša, ktorý celé roky ležal rozlámaný, je opäť na svojom pôvodnom mieste. Rekonštrukciu vykonala štúrovska firma Assaizol,

ktorá disponuje technikou potrebnou k manipulácii s ťažkými mramorovými monolitmi.

Bola zrekonštruovaná aj časť chodníka a niekoľko ďalších náhrobných kameňov poškodených zvaleným stromom. Náklady rekonštrukčných prác uhradili potomkovia občanov pochovaných na cintoríne.

Vďaka programu verejných prác mestského úradu a finančnej podpore Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike cintorín priebežne kosia a vytínajú krovie.

Rekonštrukcia cintorína je dobrým príkladom toho, že aj v meste, v ktorom nefunguje židovská náboženská obec, možno vďaka občianskej súdržnosti a finančnej podpore samosprávy zachovať a navštevovať židovské pamiatky na našom území. ■

-h-

# Pamätať si minulosť, žiť prítomnosť a veriť v budúcnosť – rozhovor s Martou Győriovou

**N**arodila som sa po vojne ako prvé dieťa rodičov, ktorí obaja prežili koncentračný tábor Auschwitz, kde prišli o svoje rodiny vrátane svojich partnerov a detí. Po oslobodení koncentračného tábora sa stretli v Košiciach a založili novú rodinu. Obaja moji rodičia boli veľmi pobožní. Mamička nosila so začiatku aj parochňu a striktno sme dodržiavali všetky židovské tradície.

Vyrastala som spolu aj s bratom vo veľmi zložitých finančných pomeroch. I napriek ťažkému životu sme dostali od rodičov obaja veľkú lásku, opateru a hlavne úctu k našim tradíciám. Už v detstve som cítila a zažila, že sme iní. Kým iné deti šli v nedeľu na bohoslužby do kostola, my s bratom sme šli do chéderu. Doma sme dodržiavali šabat, všetky sviatky a držali sme kóšer domácnosť. Na dverách sme mali mezuzy.

Každý deň ráno sa otecko modlil. My, deti, sme odriekali pozhnanie pred každým jedlom. Nezabudnem na roznášanie "šlachamúnes" na Purim, na krásne séderove večery s rodičmi, na odriekanie "Ma Nistanu..."

Po ukončení pedagogickej fakulty som pôsobila ako učiteľka, neskôr riaditeľka základnej školy. Posledné obdobie som pracovala ako inšpektorka a metodička pre základné školy. Zároveň som bola externou spolupracovníčkou Ministerstva školstva SR. Moje pracovné zaradenie som využila a začala som realizovať úspešné projekty pre pedagógov so zameraním na židovskú kultúru, históriu a holokaust.

Teraz som na dôchodku, ale naďalej sa venujem vzdelávaniu študentov a pedagógov. Som mamou dvoch synov a mám štyri vnúčatá.

**Dlhé roky riadite organizáciu Združenie Ester. Ktoré sú najdôležitejšie úlohy tejto organizácie?**

Našu činnosť sme začali už v roku 1992 najprv ako Klub židovských žien pri ŽNO v Košiciach. Veľkú podporu sme mali od vtedajšieho predsedu ŽNO pána Dr. Ivana Kolína. Keďže naše aktivity sa rozrástli do väčších rozmerov, pretransformovali sme sa v roku 2000 na občianske združenie s názvom Združenie ESTER. Stali sme sa aj jednou z pobočiek Celosvetovej organizácie židovských žien /ICJW/, kde pôsobím ako viceprezidentka organizácie. Organizovali sme Dni židovskej kultúry, koncerty, workshopy, okrúhle stoly, výstavy konferencie. Cieľom týchto aktivít bolo a je oboznámiť majoritnú spo-

ločnosť s našimi tradíciami a kultúrou, snažiť sa o budovanie tolerantnej spoločnosti bez prejavov antisemitizmu, rasizmu a xenofóbie. Skvalitniť vnútorný život našich členov v Košiciach, vytvárať podmienky na spoločné aktivity, ktoré nás spájajú a udržiavať si svoje tradície, ktoré sme dostali od svojich rodičov. Veď prečo by sme nemali zapalovať v podvečer šabatú sviečky, keď naše mamy a staré mamy to dokázali aj v koncentračných táboroch?

**Ako vyzerá v súčasnosti židovský život v Košiciach?**

Sme druhou najväčšou obcou na Slovensku. Myslím si, že sa boríme s rovnakými problémami ako všetky obce na Slovensku. Nestačia iba koncerty, workshopy okrúhle stoly a iné aktivity, ale je dôležité mať aj bohoslužby. Mali by sme sa snažiť sa o to, aby napríklad keď je "jarcajt" neboli obavy, že nebude "minjan", na Purim sa nemôže čítať Megilat Ester "a že pri "mazkire" darmo čakáme na desiatego. Príďte do synagógy by nemalo byť iba prejavom náboženského cítenia, ale podporou a spolupatričnosťou k obci. V tomto roku boli voľby do predstavenstva ŽNO v Košiciach. Boli zvolení noví, mladí, od ktorých všetci očakávame skvalitnenie židovského života.

**Aké plány máte na najbližšie obdobie?**

Chceli by sme pokračovať v našich aktivitách, najmä smerom k mladým. Pred dvoma týždňami sme navštívili pracovný tábor v Seredi a večer sme sa stretli s členmi ŽNO v Galante. Bolo to veľmi milé a príjemné posedenie v modlitebni, aj vďaka pánovi predsedovi Fahnovi. Myslíme si, že tiež by sme mohli pokračovať v takýchto návštevách v jednotlivých obciach, s cieľom spoznávať sa a podporovať navzájom.

Naše aktivity, samozrejme, závisia od úspešných projektov a získavania finančných prostriedkov. Rôzne nadácie nám poskytujú finančné prostriedky a jednou z týchto je aj Nadácia Ezra, ktorá nás podporuje v našich aktivitách.



**V meste študujú aj izraelskí študenti. Sú aktívni na vašich programoch?**

Izraelskí študenti, ktorí sú v Košiciach, sú veľkou oporou pre náš náboženský život. Duchovným v našej obci je tiež jeden zo študentov. Za posledné obdobie organizovali niekoľko šabatoých večerí aj za finančnej podpory ŽNO v Košiciach. Združenie ESTER má v svojom projekte úlohu skvalitniť spoluprácu so študentmi a zorganizovať ich prezentáciu na Dni národnostných menšín v decembri 2018. Dúfam, že nájdeme spoločne ešte veľa možností, ako využiť tento jedinečný potenciál pre všetkých k skvalitneniu života v obci.

**Ako vidíte súčasnosť a budúcnosť židovskej komunity na Slovensku?**

Uvedomujem si, že už "tašlich" nebude v každom meste, tiež nebudú židovské školy, nebudú plné ani modlitebne a synagógy na šabat, ale snáď by stačilo, aby sme sa vzájomne rešpektovali, prejavovali úctu jeden k druhému a snažili sa naše deti a vnúčatá viesť k láske k tradíciám. Židovská komunita na Slovensku mala vždy svoje miesto v spoločnosti a dúfam, že tomu bude aj do budúcnosti, samozrejme, závisí to od nás všetkých.

Ak porovnáam prvé Maccabi, ktorých sa zúčastnilo len niekoľko desiatok členov obcí zo Slovenska, dnes je účasť viac ako 200, tak to je tiež veľavravný ukazovateľ pre budúcnosť. Dôležité je, že sa realizujú detské kluby, tábory, jednotlivé obce sa snažia vyvíjať zaujímavé aktivity. Sme v situácii, kde nemôžeme žiť tak, ako sa hovorí: "Kde sú dvaja židia, musia byť tri synagógy."

Motto, ktorým sa riadi Združenie ESTER, je snáď výstižné aj pre našu komunitu na Slovensku:

Pamätať minulosť,  
žiť prítomnosť  
a veriť v budúcnosť. ■



## Návšteva veľvyslanca

Dňa 25. júna navštívil našu náboženskú obec veľvyslanec Nemeckej spolkovej republiky v Bratislave, Joachim Bleicker. Dňa martýrov v našom meste sa, žiaľ, pre inú zaneprázdnenosť zúčastniť nemohol, ale dva týždne po podujatí sa v Útulku stretol s vedením a členmi našej komunity. Po príjemnom rozhovore navštívil synagógu, knižnicu a zapísal sa do pamätnej knihy našej komunity. Na záver programu si v rámci krátkej prechádzky pozrel budovu niekdajšej neologickej a ortodoxnej synagógy. Pánovi veľvyslancovi za návštevu v mene náboženskej obce ďakujeme. ■



## Z Komárna do inštitútu pre vzdelávanie rabínov

Od 1. júla je povereným rektorom Židovskej univerzity v Budapešti dr. Károly Vajda, docent Univerzity Jánoša Selyeho v Komárne. K povereniu pánovi rektorovi v mene ŽNO v Komárne srdečne blahozeláme. ■

## Žiadame Vašu podporu

### Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

### Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo  
10103804/5200- OTP Slovakia

### Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX  
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX  
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

## Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Šalom finančne podporili: MUDr. Ivan Kolín (Košice), Judit Giger Schwitzer (Zürich) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ V lete sa nám podarilo získať zdroje na rekonštrukciu mikve. V súčasnosti hľadáme ďalšie možnosti. Veríme, že rekonštrukcia rituálneho kúpeľa môže čoskoro začať.

☆ Luach (kalendár) na nasledujúci židovský rok si môžete objednať na adrese kile@menhaz.sk.

☆ Útulok privítal návštevníkov aj počas letných prázdnin. Srdečne očakávame každého záujemcu!

## Vysoké sviatky v Komárne

**Nedeľa, 9. septembra 2018**

18:30 – Erev Roš Hašana – začiatok 5779. židovského roka, večerná modlitba a slávnostná večera v Útulku.

**Pondelok, 10. septembra 2018**

18:30 – Prvý deň Roš Hašana, obrad tašlich, spoločné štúdium o pôvode sviatku, slávnostný kiduš.

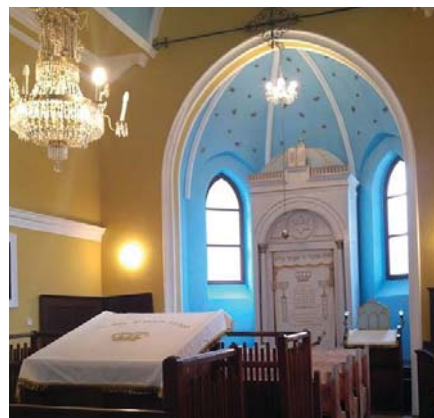
**Utorok, 18. septembra 2018**

18:30 – Kol Nidre – slávnostná modlitba na začiatku najväčšieho pôstu

**Streda, 19. septembra 2018**

18:30 – Deň Jom Kipur – Mazkir- spomienka na zosnulých, spoločné štúdium, havdala na rozlúčku so sviatkom a spoločná večera.

**Oslavujte s nami!** ■



## Návšteva veľvyslanca



Dňa 25. júna navštívil našu náboženskú obec veľvyslanec Nemeckej spolkovej republiky v Bratislave, Joachim Bleicker (strana 2.).

## Európsky deň židovskej kultúry 2018

**Ž**idovská náboženská obec v Komárne už tradične usporadúva podujatie pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry. Na program je vstup voľný pre každého záujemcu. Vstup voľný!

**Miesto:** Útulok – Židovské kultúrne a komunitné centrum, Komárno, Eötvösa 15.

**Dátum:** nedeľa, 26. augusta 2018

**Kontakt:** [www.menhaz.sk](http://www.menhaz.sk), e-mail: [kile@menhaz.sk](mailto:kile@menhaz.sk)

### Podrobný program:

**11:00 – Prežívaj!** – V rámci tejto aktivity navštívia deti i dospelí židovskú domácnosť, ktorú sme na tento účel vytvorili.

*Program pomocou hravých a interaktívnych prostriedkov prezentuje život súčasnej židovskej rodiny, ako aj tie podobnosti a rozdiely, ktoré sa môžu vyskytnúť medzi domácnosťou veriacej židovskej a nežidovskej rodiny.*

**12:00 – Kóšer obed** pre vopred registrovaných účastníkov ([kile@menhaz.sk](mailto:kile@menhaz.sk), do 21. augusta 2018).

**13:15 – Blížia sa vysoké sviatky** – prednáška Pétera Deutscha, rabína synagógy na Bethlenovom námestí v Budapešti

**14:00 – Príbehy** – literárne pásmo spojené s promóciami kníh

### Hostia:

– **Magdaléna Hrbáčsek-Noszek** – pedagogička Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, prekladateľka knihy Židovská žena autorky Andrey Coddington do maďarského jazyka

– **Milan Richter**, slovenský židovský básnik

– **Lajos Szarka**, historik – autor knihy Denník Bósky Simon

**15:45 – Odovzdanie cien Kehila**

**16:00 – Koncert Komorného orchestra v Komárne** na pamiatku obetí II. svetovej vojny. ■

## Myšlienky redaktora

**J**e slnečný júlový deň a ja sedím v jedálni medzinárodného židovského mládežníckeho tábora v Sarvaši. Toto miesto bolo počas dlhých desaťročí doslova mojím druhým domovom. Množstvo letných dobrodružstiev v tábore, zážitky so skupinami počas rokov pôsobenia ako madrich, neskôr ako vedúci skupiny. Sobáš pred piatimi rokmi na centrálnom námestí tábora. Potom prišlo niekoľko ďalších liet ako pomocník rodinného tábora Camp Jichak.

Aký zvláštny je život! Teraz ma sem na jediný deň priviedla odborná vedecko-osvetová spolupráca môjho pracoviska. Pred chvíľou môj kolega zabával deti atraktívnymi pokusmi. Pred návratom do Budapešti ešte prijme pozvanie domácich.

Sedím tu teda v tomto známom virvare, na hlave kipa, vďaka skupinám z rôznych kútov sveta visí vo vzduchu neopísateľná sila medzinárodnej spolupatričnosti. Po jedle zaznejú izraelské a židovské melódie, všetci vyskakujú zo stoličiek, vytvoria vláčik a krúžia po miestnosti. Moji spolupracovníci, ktorí sem zavítali po prvý raz, sa nestačia diviť. Takéto niečo ešte nezažili - päťsto židovských mladých ľudí spieva a zabáva sa.

Je príjemné vidieť, že napriek striedaniu generácií, zostáva táto atmosféra, sila súdržnosti a tradície zachované aj pre budúce generácie. Zatvorím oči, chcel by som byť opäť golánom, začínajúcim madrichom, alebo unit headom, ktorý už počas obeda organizuje večerný program. Z plného hrdla spievam táborové piesne.

Nostalgická zábava trvá tridsať minút. Na záver zaznie Birkat hamazon, požehnanie po jedle - a ja sa opäť vrátim do víru všedných dní. ■